

Шпиг А.Ю.

ІМІТАЦІЙНА МОДЕЛЬ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВИПАДКОВИХ ФАКТОРІВ НА СТАН ПОКРИТТЯ ДОРОЖНЬОГО ОДЯГУ

Анотація. Розглядається комп'ютерна програма імітаційної моделі обґрунтування рівня втручання – значення експлуатаційного параметру, при якому потрібно виконувати певні ремонтно-відновлювальні заходи, та описується режим її роботи.

Ключові слова: комп'ютерна програма, імітаційна модель, стан покриття, випадкові фактори.

Аннотация. Рассматривается компьютерная программа имитационной модели обоснования уровня вмешательства - значение эксплуатационного параметра, при котором нужно выполнять определенные ремонтно - восстановительные мероприятия, и описывается режим ее работы.

Ключевые слова: компьютерная программа, имитационная модель, состояние покрытия, случайные факторы.

Annotation. Considered a computer program simulation model study level intervention - importance of operating parameters, which need to perform some damage control measures, and describes its mode of operation.

Key words: computer program simulation model, condition coverage, random factors.

Постановка проблеми

Проблема обґрунтування часу проведення робіт з підтримки стану покриття дорожнього одягу у відповідності до нормативних вимог є важливою

науковою задачею. У світі значна увага приділяється виконанню попереджувальних (превентивних) ремонтів покриття, коли його стан ще не досягає критичного рівня, наприклад, допустимої за нормативами рівності. Очевидно, що зміна стану покриття в часі є випадковим процесом. Тому важливо дослідити дію на стан покриття різних випадкових факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для вирішення проблеми прогнозування процесу деградації дорожнього покриття у світі розроблено чимало емпіричних, механіко-емпіричних та ймовірнісних моделей [1, 2, 3], але дана проблема все ще має значну актуальність.

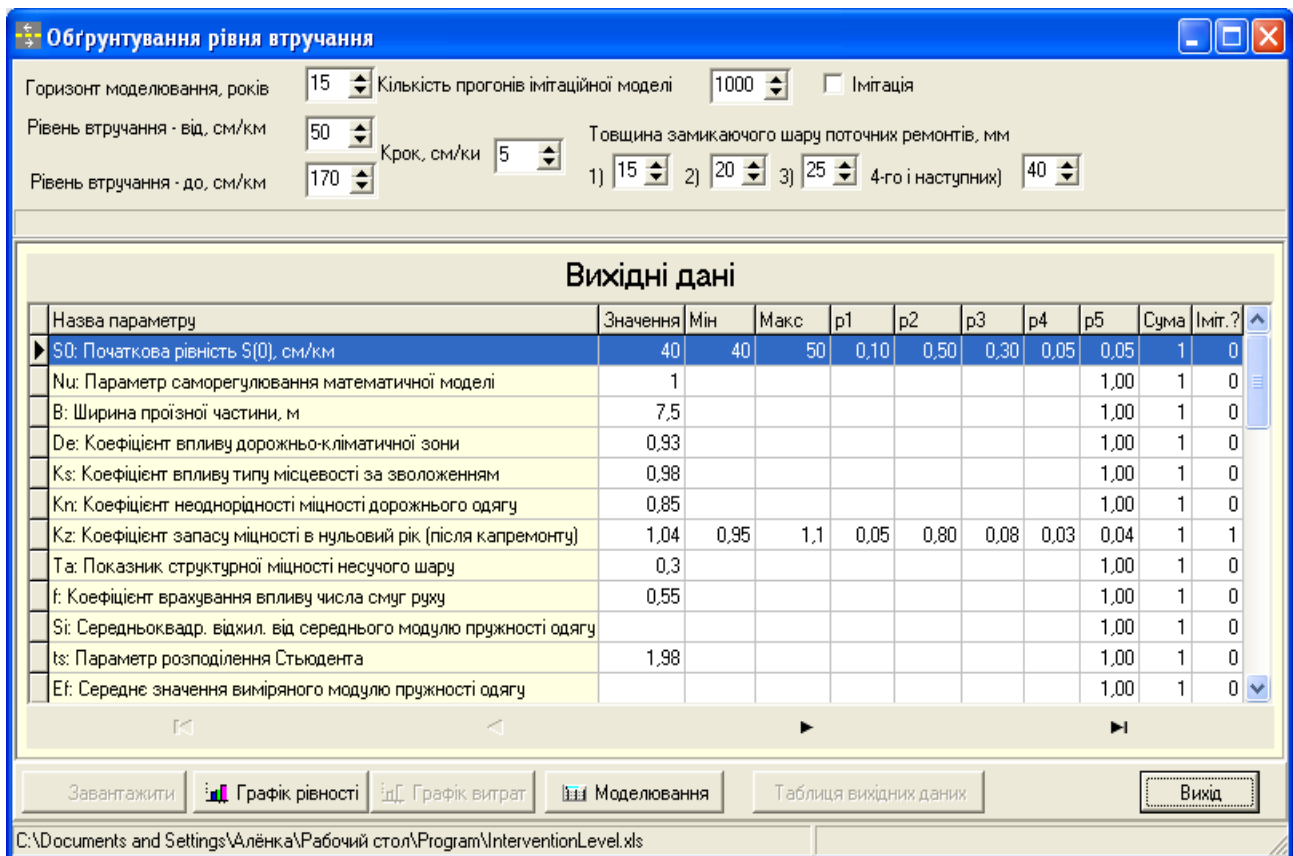
Постановка завдання. Розробити комп'ютерну програму, яка б дозволила врахувати вплив випадкових факторів на стан покриття дорожнього одягу та обґрунтувати періодичність планово-попереджувальних ремонтів.

Виклад основного матеріалу. З метою успішного управління мережею автомобільних доріг України було розроблено СУСП (систему управління станом покриття), в якій, зокрема, для нежорсткого дорожнього одягу визначається період, який залишився до: капітального ремонту [4], відновлення рівності покриття та зчепних якостей покриття [5]. Цей прогноз базується на чітко визначених, детермінованих вихідних даних і не враховує їх можливу випадковість. Тому, була розроблена комп'ютерна програма для обґрунтування оптимального рівня втручання на основі імітаційної моделі.

Завдання моделі полягає у дослідженні впливу випадкових факторів на стан покриття, до яких можна віднести, наприклад, початкову рівність; коефіцієнт запасу міцності в нульовий рік (після капітального ремонту); зміни середньорічного приросту інтенсивності руху; коефіцієнт дисконтування дорожньо-транспортних витрат та інші.

Головна екранна форма програми наведена на рис. 1.

Вихідні дані імітаційної моделі знаходяться в окремому файлі-шаблоні Microsoft Excel і зчитуються з нього за командою користувача. Вихідні дані мають певні значення, які відповідають детермінованому розрахунку. Період моделювання визначається строком служби дорожнього одягу до капітального

Рисунок 1 – Екранна форма імітаційної моделі обґрунтування рівня втручання

ремонту. Задаються мінімальний та максимальний рівень втручання та крок його зміни в цьому інтервалі. У якості критерію оптимальності обрано сумарні дорожньо-транспортні витрати. Окрім того, можна задавати товщини замикаючого шару при поточних ремонтах.

Модель працює також в детермінованому режимі (рис. 2), а для оцінки впливу випадкових факторів передбачено режим «імітація», в якому можна змінювати кількість прогонів імітаційної моделі. Їх повинно бути не менше 1000, а практично потрібно більше 3000.

Випадкова величина задається можливими мінімальним і максимальним значенням, відстань між якими при моделюванні розділяється на п'ять рівних інтервалів, яким ставиться у відповідність оцінка ймовірності попадання значення випадкової величини в кожен інтервал. Загальна сума ймовірностей автоматично перевіряється. Вона повинна бути рівною одиниці. Щоб включити

оцінку впливу певного випадкового фактору, в таблиці Microsoft Excel у графі «імітувати» потрібно поставити 1. У свою чергу, 0 означає, що дана величина не впливає на процес імітації та використовується тільки одне її значення. Значення випадкових величин моделюються методом Монте-Карло.

У результаті моделювання отримуємо інтегральну функцію розподілу вартості, в залежності від ймовірності (рис. 3) та гістограму приведеної до нульового року суми дорожньо-транспортних витрат (рис. 4).

На основі розрахованих даних програма дозволяє порівняти графік дорожньо-транспортних витрат за детермінованим розрахунком (рис. 5) та графік сумарних дорожньо-транспортних витрат з врахуванням випадкових факторів, в залежності від рівня втручання (рис. 6). Результати моделювання по кожному рівню втручання виводяться в таблицю Microsoft Excel.

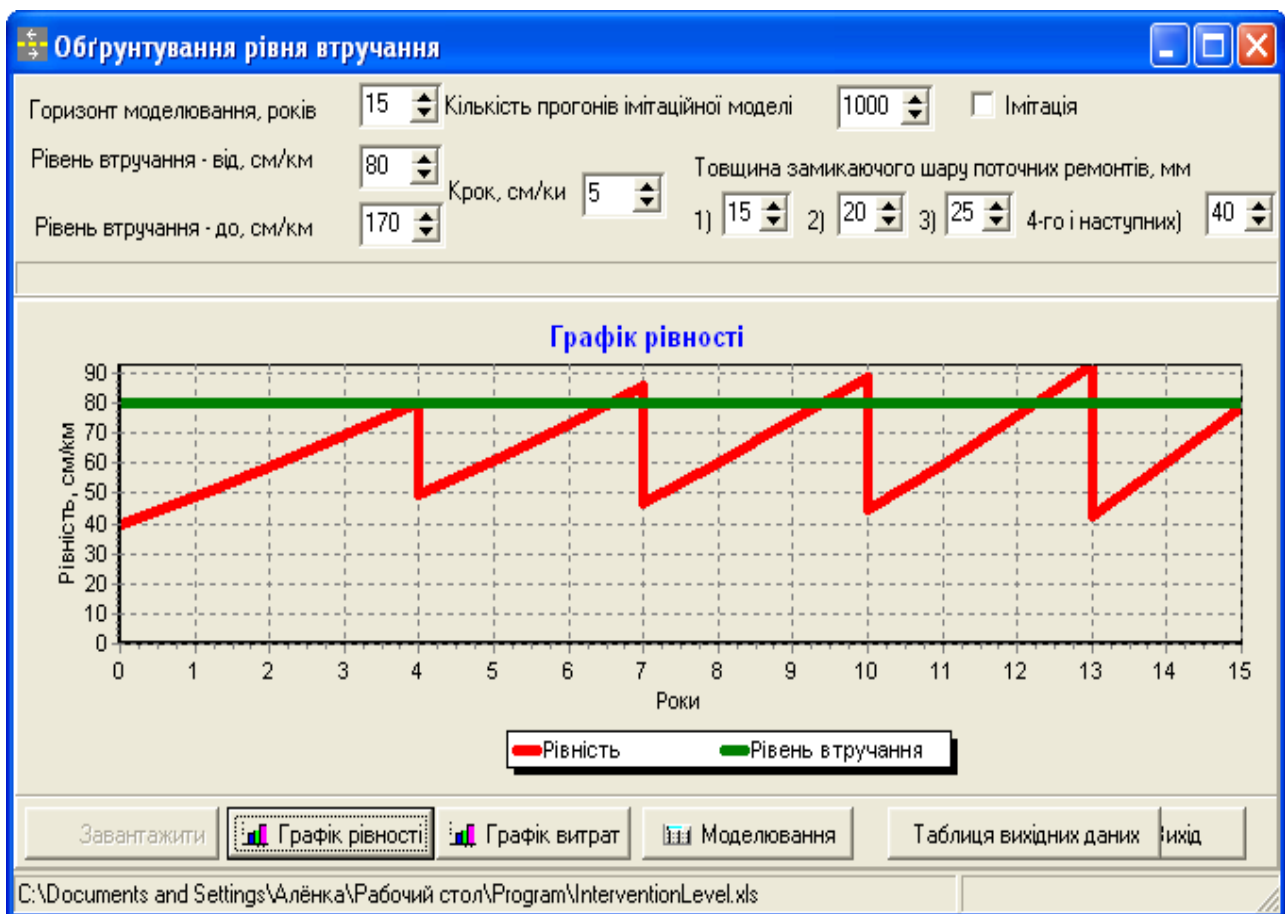

Рисунок 2 – Приклад графіка рівності при певному рівні втручання

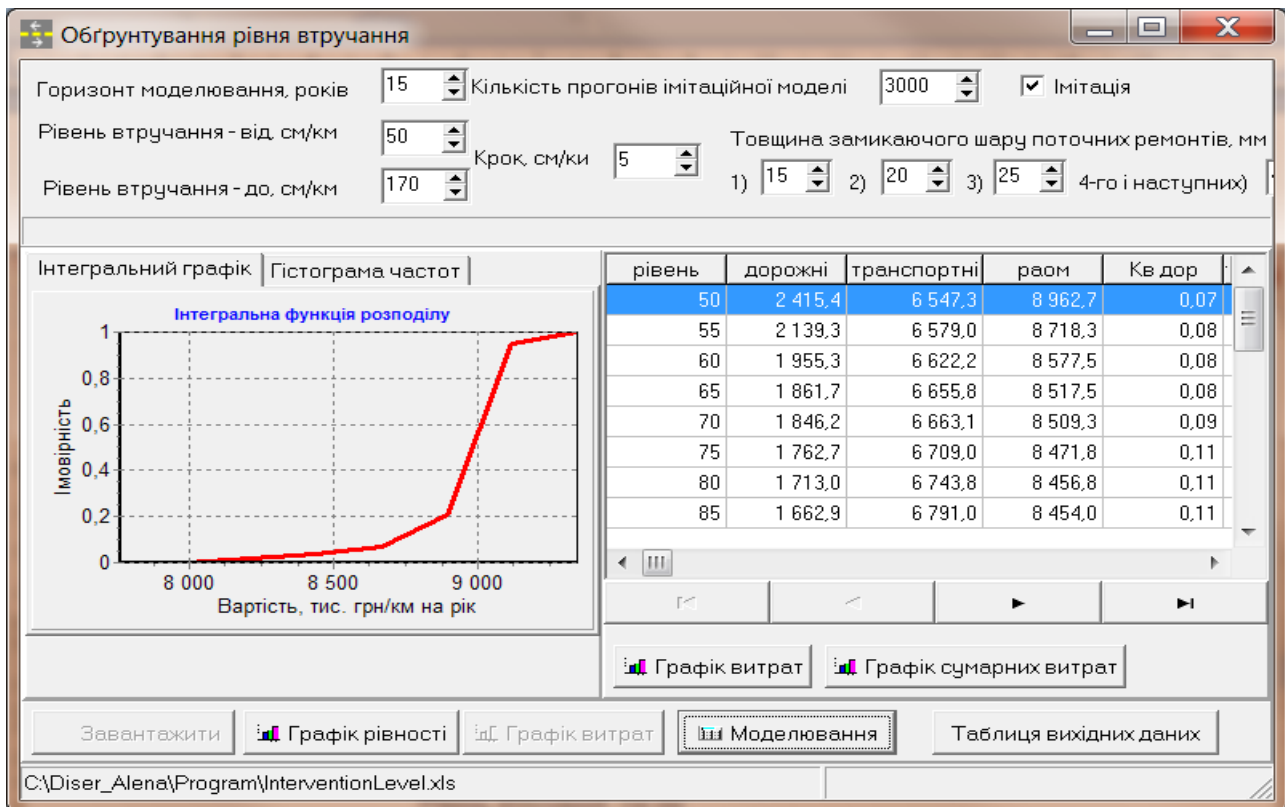

Рисунок 3 – Результати імітації – інтегральний графік розподілення

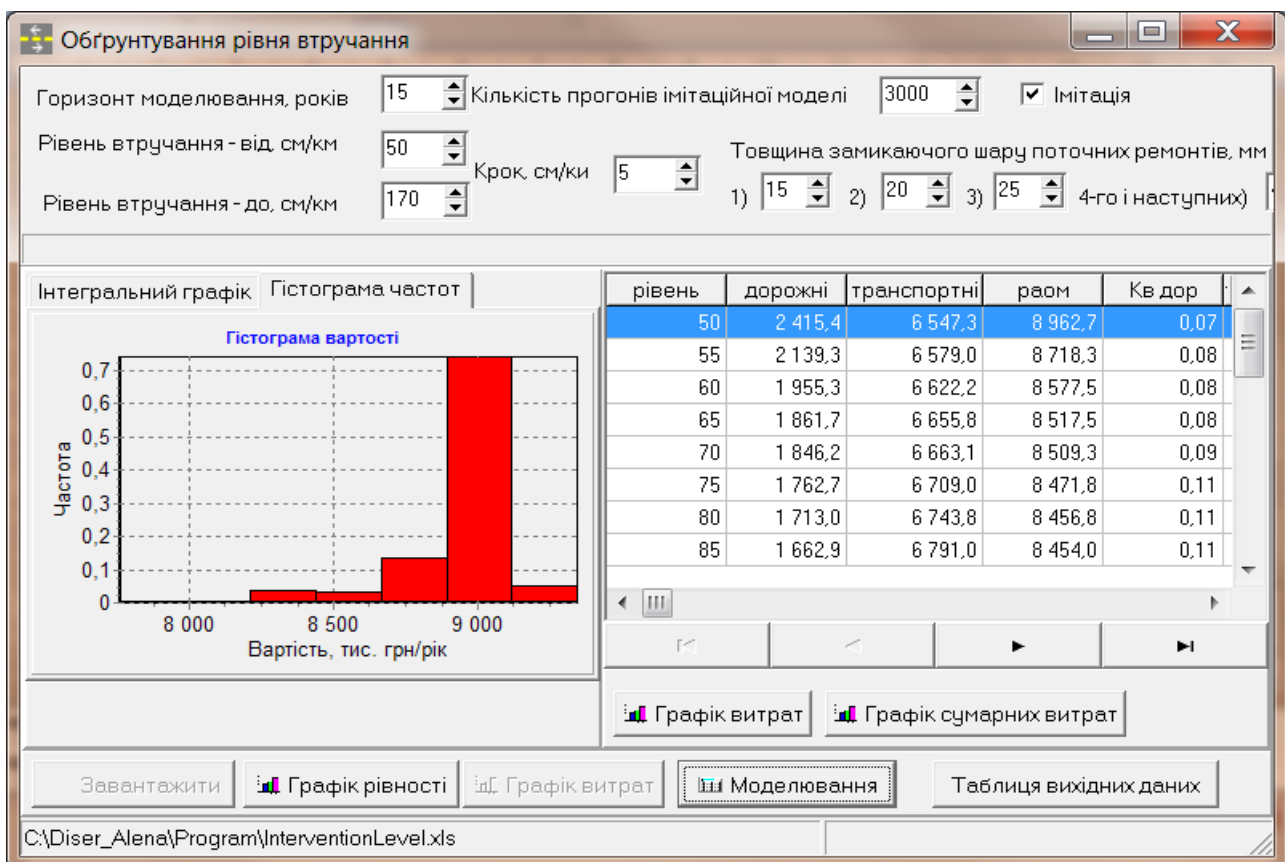

Рисунок 4 – Результати імітації – щільність розподілення

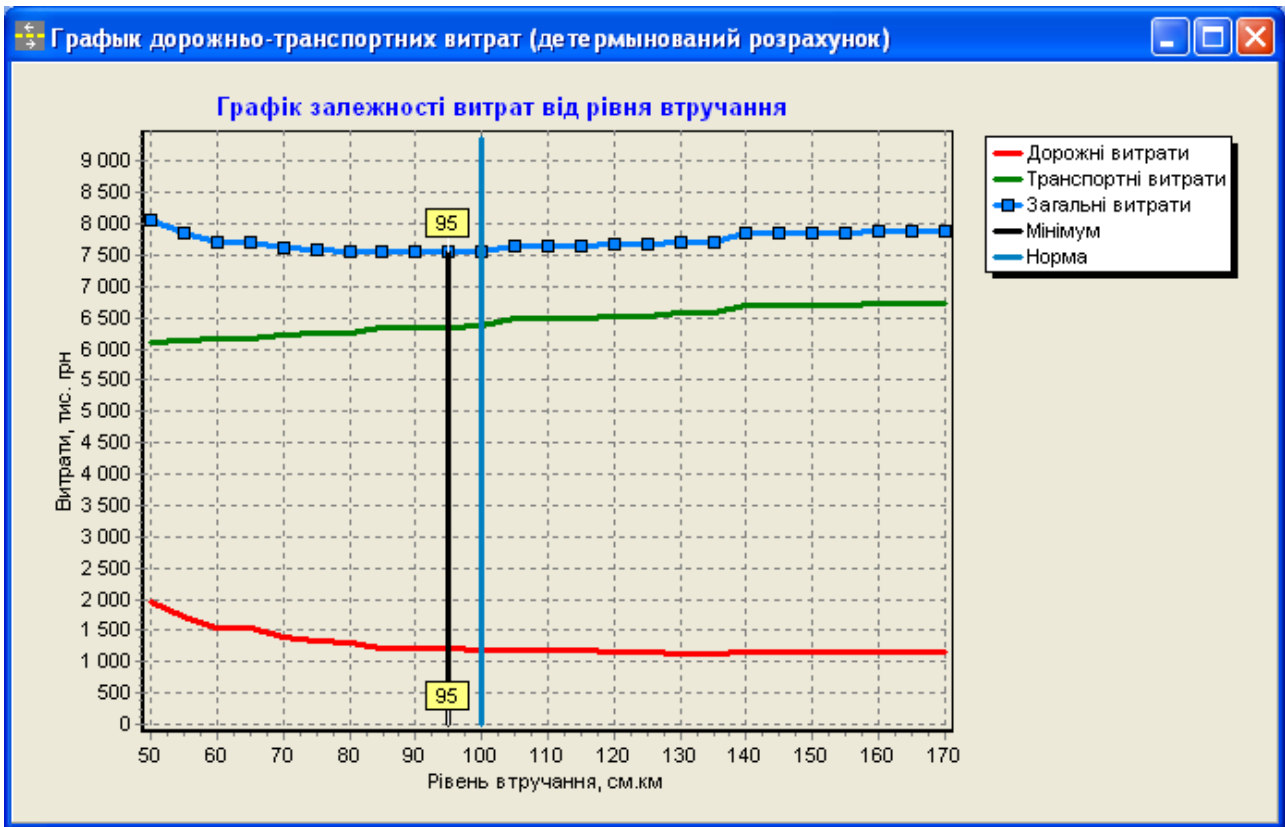

Рисунок 5 – Залежність дорожньо-транспортних витрат від рівня втручання

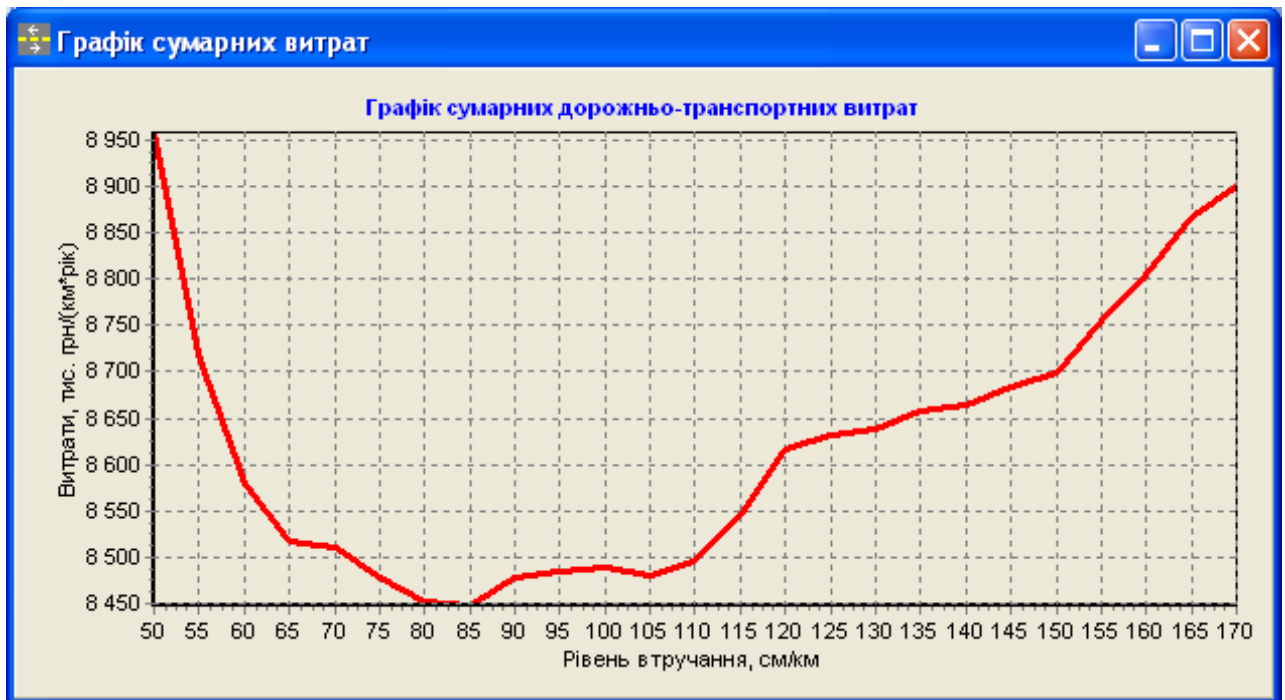

Рисунок 6 – Залежність дорожньо-транспортних витрат від рівня втручання в режимі імітації

Висновок

Використовуючи дану комп'ютерну програму, можливо дослідити вплив випадкових факторів на стан покриття дорожнього одягу та визначити оптимальний рівень втручання, при якому отримуємо найменшу вартість дорожньо-транспортних витрат. Для інших елементів доріг доцільним буде розширити даний програмний комплекс на основі прогнозування деградації стану елемента за допомогою ланцюгів Маркова.

Література

1. Rabbira Garba Saba. Performance Prediction Models for Flexible Pavements: A State-of-the-art Report. / Statens vegvesen Vegdirektoratet. Dep N – 0033 Oslo. 2006.
2. HDM-4 Technical User Guide. Part C: Analysis Tools. C-3 [Електронний ресурс] // Strategy Analysis, 1998. – 17 pp. - Режим доступу: http://www.asphaltwa.com/wapa_web/modules/08_evaluation/08_management.htm#pms.
3. Zairen Luo. Flexible Pavement Condition Model Using Clusterwise Regression and Mechanistic-Empirical Procedure for Fatigue Cracking Modeling: A Dissertation of Doctorate of Philosophy degree in Engineering. – The University of Toledo, December 2005. – 133 p.
4. Кизима С.С. Експлуатація автомобільних доріг. – К.: НТУ, 2009. – 272 с.
5. Кизима С.С. Закономерности процесса деградации ровности нежестких дорожных одежд. В сб. «Совершенствование транспортно-эксплуатационных качеств автомобильных дорог», Минск, 1996.
6. Інструкція по визначенню рівнів експлуатаційного стану автомобільних доріг державного значення та їх елементів. ІН В.3.1-218-336:2010 // Укравтодор. – 48 с.